

**Способы глагольного действия
в сербском, хорватском
и бошняцком языках**

PRACE
NAUKOWE

UNIWERSYTETU
ŚLĄSKIEGO
W KATOWICACH

NR 2685

Бранко Тошович

**Способы глагольного действия
в сербском, хорватском
и бошняцком языках**

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Katowice 2009

Redaktor serii: Językoznawstwo Słowiańskie
Henryk Fontański

Recenzent
Czesław Lachur

Monografia została napisana w ramach projektu *Studium porównawcze nad kategorią semantyczno-słotwórczą Aktionsarten w językach słowiańskich* sfinansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Numer projektu N104 012 31/0898

Publikacja będzie dostępna — po wyczerpaniu nakładu — w wersji internetowej:

Śląska Biblioteka Cyfrowa

www.sbc.org.pl

Содержание

Введение	7
Способы глагольного действия	8
Модификация степени	15
Эволютивный способ действия	15
Интенсивный способ действия	17
Чрезмерно-интенсивный способ действия	21
Аугментативный способ действия	23
Диминутивный способ действия	25
Кумулятивный способ действия	34
Фактитивный способ действия	35
Модификация нормы	37
Делимитативный способ действия	37
Сатуративный способ действия	39
Сверхнормативный способ действия	44
Денормативный способ действия	45
Майоративный способ действия	47
Комплетивный способ действия	48
Комплетивно-партитивный способ действия	49
Модификация последовательности	51
Начинательный способ действия	51
Финитивный способ действия	65
Перспективный способ действия	72
Дистрибутивный способ действия	73
Комитативный способ действия	89
Модификация количества	91
Семельфактивный способ действия	91
Пердуративный способ действия	95
Редупликативный способ действия	100

Заклучение	103
Приложение	111
Литература	115
Streszczenie	117
Summary	118

Литература

- Auburger L., 1988: *Verbmorphologie der kroatischen Standardsprache*. Heidelberg, c. 48—71.
- Babić S., 1978: *Iterativizacija i srodne pojave u tvorbi glagola*. In: *Filologija*. Zagreb. Br. 8, c. 37—48.
- Babić S., 1986: *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku. Nacrt za gramatiku*. Zagreb.
- Babić S., i dr. 1991: *Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika. Nacrt za gramatiku*. Zagreb.
- Barić E., i dr. 1995: *Hrvatska gramatika*. Zagreb.
- Belić A., 1924: *Zur slavischen Aktionsart*. In: *Streitberg Festgabe*. Leipzig, c. 1—11.
- Belić A., 2000: „*Đuro Grubor, Aspektna značenja*”. In: *Belić A.: O različitim pitanjima savremenog jezika. Izabrana dela*. 13. Beograd, c. 284—292.
- Brabec I., Hraste M., Živković S., 1979: *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika*. Zagreb.
- Brbolaš Ž., 2007: *Glagolski vid u hrvatskim gramatikama do 20. stoljeća*. Zagreb.
- Dautović M., 2002: *Hrvatsko-ruski rječnik: Svezak 1—2*. Zagreb: Školska knjiga.
- Gojmerac M., 1980: *Glagolski vid u hrvatskom ili srpskom i njemačkom jeziku*. Zagreb. Disertacija.
- Grickat I., 1955: *Deminutivni glagoli u srpskohrvatskom jeziku*. In: *Južnoslovenski filolog*. Beograd. Knj. XXI, c. 45—95.
- Grubor P., 1953: *Aspektna značenja*. Zagreb. *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*. Odjel za filologiju. Knj. 4, c. 5—234, knj. 5, c. 237—440.
- Hudeček L., Mihaljević M., Vukojević L., ur. 1995: *Hrvatski jezični savjetnik*. Zagreb.
- Isačenko A.V., 1975: *Die russische Sprache der Gegenwart*. München.
- Jahić D., 1999: *Školski rječnik bosanskog jezika*. Sarajevo.
- Klajn I., 2003: *Tvorba reči u savremenom srpskom jeziku. Deo 2: Sufiksacija i konverzija*. Beograd—Novi Sad.
- Kunzmann-Müller B., 1994: *Grammatikhandbuch des Kroatischen und Serbischen*. Frankfurt am Main. Wien [u.a.].
- Matešić J., 1966: *Rückläufiges Wörterbuch des Serbokroatischen*. Bd. 1—2. Wiesbaden.
- Rosandić D., Silić J., 1979: *Osnove morfologije i morfostilistike hrvatskoga književnog jezika: Priručnik za nastavnike*. Zagreb, c. 110—123.
- Silić J., Pranjković I., 2005: *Gramatika hrvatskoga jezika*, Zagreb.
- Simeon R., 1969: *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*. I—II. Zagreb.
- Stevanović M., 1970/II: *Savremeni srpskohrvatski jezik. (Gramatički sistemi i književno-jezička norma)*. Beograd.

- Толстой Н.И., 1982⁵: *Сербскохорватско-русский словарь*. Москва.
- Topolińska Z., 1985: *Iz problematike slovenskog inhoativa*. In: *Južnoslovenski filolog*. Beograd, Knj. XLI, с. 1—11.
- Žepić S., 1983: *Das Verb im Deutschen und Serbokroatischen*. In: *Hrvatsko-njemačke kontrastivne studije*. Zagreb, с. 58—66.
- Шведова Н.Ю. гл. ред., 1980/1: *Русская грамматика* (ГАН): В 2-х т. Т. 1: *Фонетика. Фонология. Ударение. Интонация. Словообразование. Морфология*. Москва.

Источники

- Gralis-Korpus: <http://www-gewi.kfunigraz.ac.at/gralis>
- Kro-Korp1: <http://www.hnk.ffzg.hr>
- Kro-Korp2: <http://riznica.ihjj.hr>
- Pripjevati-www: http://www.geocities.com/svetiromanmelod/Zitije_sv_Romana
- Serb-Korp: <http://www.korpus.matf.bg.ac.yu/prezentacija/korpus.html>

Сокращения, используемые для обозначения языков в Гралис-Корпусе

- BS — бошняцкий язык
HR — хорватский язык
SR — сербский язык

Branko Tošović

Rodzaje akcji czasownikowej w języku serbskim, chorwackim i bośniackim

Streszczenie

W książce scharakteryzowane zostały rodzaje akcji (RA) czasownikowej w języku serbskim, chorwackim i bośniackim. Dla analizy wybrano 23 rodzaje akcji: augmentatywny, delimitatywny, denormatywny, deminutywny, dystrybutywny, intensywny, iteratywny, komitatywny, kompletywny, kompletywno-partytywny, kumulatywny, majoratywny, inicjalny, perduratywny, prospektywny, reduplikatywny, saturatywny, ponadnormatywny, semelfaktywny, faktytywny, finitywny, ponadnormatywny, ewolutywny. Wszystkie przekazują jedną z czterech modyfikacji: zmiana stopnia, zmiana normy, zmiana kolejności lub zmiana ilości. Może im towarzyszyć dodatkowa modyfikacja — aksjologiczna, której istota polega na tym, że do znaczenia czasownika jest wnoszona ocena. Ocena może być pozytywna, kiedy wyrażana jest sympatia lub może być negatywna, kiedy przekazywana jest antypatia.

Analiza RA składa się z trzech części. W pierwszej analizowany jest problem ich opisu w literaturze przedmiotu. W drugiej części przedstawiono ogólne poglądy na RA. W tym rozdziale również przeprowadzono rozróżnienie między poszczególnymi grupami i dokonano ich klasyfikacji. W części trzeciej przeprowadzono analizę podstawowych RA. Z wielkiej liczby różnorodnych RA wybrano takie, które są najbardziej charakterystyczne. Niniejsza praca ma na celu (1) zbadać eksplikacje RA w istniejącej literaturze przedmiotu, (2) przedstawić i opisać ich podstawowe typy, (3) zgrupować znaczną liczbę takich czasowników i przedstawić dla nich typowe przykłady. Szczególną uwagę w analizie poświęcono relacji RA i grup leksykalno-semantycznych. Podstawową część badanego korpusu stanowią teksty z paralelnego korpusu „Gralis” (<http://www-gewi.kfunigraz.ac.at/gralis>) stworzonego dla badania języków słowiańskich, przede wszystkim serbskiego, chorwackiego i bośniackiego. Materiał dodatkowy został zaczerpnięty z serbskich i chorwackich jednojęzycznych korpusów (brak korpusu języka bośniackiego). Jako podstawowe źródło eksplikacji wykorzystywane są serbsko-rosyjskie i chorwacko-rosyjskie słowniki (brak słownika języka bośniackiego).

Branko Tošović

Manner of verbal action (Aktionsart) in Croatian, Serbian and Bosniac

Summary

In this book, the manner of verbal action, (Aktionsart, AA) in Serbian, Croatian and Bosniakien language is researched. There are 23 selected AA to be analyzed: augmentative, delimitative, denormative, diminutive, distributive, intensive, iterative, comitative, completive, completiv-partitive, cumulative, majorative, inchoative, perdurative, prospective, reduplicative, saturative, supranormative, semelfactive, active, finitive, hyperintensive, evolutive. All of them express one of the four modifications: degree change, norm change, quantity change or quality change. Those changes could be associated with supplementary modification – axiological, which main role is to mark the meaning. It could be marked as positive, when expressing sympathy, positive reaction, or negative, when expressing antipathy, negative reaction.

The analysis of AA contains three parts. In the first part, the research is about their frequency in literature. In the second part, general overview of AA is given, which also include classification and division. And in the last part, basic AA is analyzed. Among many types, only the most typical are selected. In this book, the attempt was also made to (1) examine the interpretation of AA in existing literature, (2) introduce and describe basic types of AA, (3) include as many as possible verbs and to present typical examples. Particular focus was given to correlation between AA and lexical-semantic group. The main part of the researched material consist of texts in parallel corpus Gralis-Korpus (<http://www-gewi.kfunigraz.ac.at/gralis>), created by author in order to investigate Slavic languages, especially Serbian, Croatian and Bosniakian. The added material was taken from Serbian and Croatian monolingual corpus (which does not exist for Bosniakien language). Serbian-Russian and Croatian-Russian dictionaries were the main source of interpretation.

Na okładce zamieszczono *Kompozycję/Przestrzeń*
Władysława Strzemińskiego (1948, olej płótno)
ze zbiorów Muzeum Sztuki w Łodzi

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego dziękuje Muzeum Sztuki w Łodzi
za wyrażenie zgody na publikację reprodukcji

Redaktor: Urszula Widacha

Redaktor techniczny: Małgorzata Pleśniar

Korektor: Oksana Małysa

Copyright © 2009 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-1821-9

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 7,5. Ark. wyd. 8,5. Przekazano do
łamania w styczniu 2009 r. Podpisano do druku w kwiet-
niu 2009 r. Papier offset. kl. III, 90 g

Cena 13 zł

Łamanie: Pracownia Składu Komputerowego
Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego
Druk i oprawa: STUDIO ■ Ireneusz Olsza
ul. Emerytalna 17c/48, 40-729 Katowice